

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

4.12.2017

Viite: Suomen Akatemian toimikuntarakenteen uudistaminen (OKM049:00/2017)

Lausunto Suomen Akatemian toimikuntarakenteen uudistamista koskevasta ehdotuksesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt 13.11.2017 lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laista Suomen Akatemiaa koskevan lain muuttamisesta ja luonnoksesta Suomen Akatemiaa koskevan asetuksen muuttamisesta. Luonnonvarakeskus kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Ehdotuksen keskeisin uudistus on yhdistää Akatemian nykyiset biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen sekä terveyden tutkimuksen toimikunnat. Uudistuksen jälkeen Akatemian toimikuntia olisi neljän sijasta kolme. Yhdistämistä perustellaan monitieteisen ja tieteidenvälisen tutkimuksen merkityksen kasvulla ja yhteiskunnan muuttuvilla tarpeilla. Toimikuntarakenteen joustavuuden lisääminen on kannatettava tavoite.

Ehdotettu toimikuntamuutos voi kuitenkin asettaa biotieteiden ja ympäristötutkimuksen ongelmalliseen vertailuasemaan terveyden tutkimuksen, erityisesti lääketieteiden rinnalla. Korkealaatuisen tieteellisen tutkimuksen edistäminen mainitaan perusteluissa Suomen Akatemian ensisijaiseksi tehtäväksi. Yleisiä tieteellisen laadun mittareita sellaisenaan sovellettaessa syntyy helposti systemaattinen painotus terveyden tutkimuksen hyväksi. Myös yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittareiden osalta vertailuasetelma voi muodostua bio- ja ympäristötieteiden kannalta ongelmalliseksi.

Biotieteiden ja ympäristön tutkimuksella tulee olemaan keskeinen rooli suurten yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemisessa ja kestäväen kehityksen tavoitteiden toteuttamisessa. Biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen merkitys korostuu tulevaisuudessa yhteiskunnan tuotanto- ja kulutustapojen uudistamista tukevan tietopohjan rakentamisessa. Tietoa tarvitaan esimerkiksi ilmastonmuutokseen, kestävään ruoantuotantoon, ekosysteemipalveluihin, luonnon monimuotoisuuteen ja kestävään metsätalouteen liittyvissä haasteissa.

Luonnonvarakeskus pitää tärkeänä, että toimikuntien roolissa korostuu strategisuus ja eri tieteenalojen arvioiminen laaja-alaisesti ja tasapainoisesti. Rahoituspäätösten valmistelun kannalta keskeisiä ovat asiantuntijapaneelit. On äärimmäisen tärkeää, että niissä on riittävästi myös biotieteiden, sovellettujen biotieteiden (metsätieteet, maataloustieteet, elintarviketieteet) ja ympäristön tutkimuksen kompetenssia.

LAUSUNTO

Dnro 3231/00 04 05/2017

Esityksen perusteluissa todetaan, että monitieteisyyden ja tieteidenvälisyyden edistäminen edellyttää lisäksi muitakin toimia kuin toimikuntajaon muuttamisen asetuksella. Nämä liittyvät Akatemian toiminnan organisointiin ja toimintatapoihin, joihin vaikutetaan tehokkaimmin johtosäännön, työjärjestyksen ja muun ohjeistuksen kautta. Tähän toteamukseen on helppo yhtyä. Tieteidenvälisyyden ja monitieteisen yhteistyön lisäämisen tarve koskee kaikkia Akatemian tieteellisiä toimikuntia ja toimikuntien väliset rajat pitäisi pystyä ylittämään mahdollisimman joustavilla menettelyillä. Toimikuntajaon välimaastossa saattaa syntyä suurimman vaikuttavuuden omaava tutkimus ja siksi monitieteisyyden ja tieteidenvälisyyden varmistaminen on äärimmäisen tärkeää.

Suomen tieteellisen tutkimuksen on tärkeä integroitua entistä syvemmin osaksi eurooppalaista ja globaalia tiedeyhteisöä. EU:n tutkimuspolitiikassa on korostunut nykyisen Horisontti 2020 – puiteohjelman aikana jäsenmaiden välinen yhteistyö tutkimusagendojen suunnittelussa ja toimeenpanossa kansallisia resursseja suuntaamalla. Tämä kehityskulku todennäköisesti jatkuu parhaillaan valmisteltavana olevan yhdeksännen puiteohjelman aikana. Suomalaisen tutkimuksen laadun ja vaikuttavuuden kannalta on äärimmäisen tärkeää, että Akatemian toimikuntien työssä otettaisiin aktiivisempi rooli kansainvälisiin tutkimusaloitteisiin osallistumisessa. Erityisesti Akatemian tutkimusohjelmat kannattaisi kytkeä aina kun mahdollista EU-maiden yhteisiin ohjelmiin ja hakuihin. Tieteellisille toimikunnille pitäisi antaa suurempaa vastuuta ja roolia siinä, miten Suomi osallistuu EU-tason tutkimusrahoittajien yhteistyöhön.

Luonnonvarakeskus, 4.12.2017

Mari Walls
Pääjohtaja, Luonnonvarakeskus